

Photo: Vahid Rahi

نوروز، گشودن آغوش محبت در گریز از کینه‌ها

سردبیر

یکی فصل گرما بود و دیگری سرما، تقسیم سال به چهار فصل بعدها که انقلاب کشاورزی رو به تکامل گذارد پدید آمد. در آغاز، فصل گرما تنها دو ماه و بقیه را فصل سرما تعریف می‌کردند، اما تا این که کم کم بر تعداد ماه‌های فصل گرما افزوده شد، با این حال ایرانیان همواره در آغاز این دو فصل آداب و آیین‌های مربوط به نوروز و مهرگان را به اجرا درمی‌آوردند.

نخستین جشن که نوروز بود و با شروع فصل گرما به اجرا در می‌آمد، معمولاً زمانی آغاز می‌شد که گوسفندان برای چرا از آغل‌های خود بیرون برده می‌شدند و آن هنگام که دوباره به آغل بازگردانده می‌شدند، جشن مهرگان آغاز می‌شد و این خود بشارتی برپیش‌رو، نوروز، پیش از انقلاب کشاورزی است.

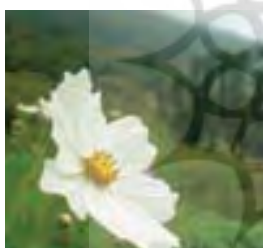
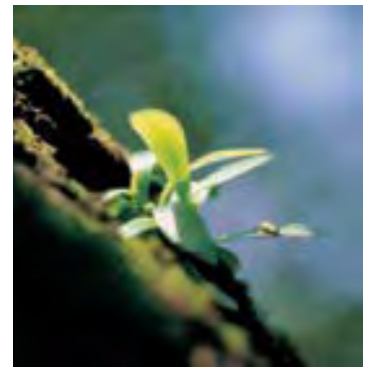
آداب مطول و مفصلی در نوروز به انجام می‌رسید، در دوران باستان آیین‌ها و جشن‌های نوروز را در شش روز اجرا می‌کردند و روز ششم ماه فروردین را نوروز بزرگ می‌نامیدند. در پنج روز اولیه پادشاهان حقوق لشکریان خود را پرداخت کرده و نیازهای مردم را برآورده می‌نمودند، و سرانجام روز ششم را با خاصگان خود خلوت می‌کردند. در بعضی از مناطق دیگر ایران پنج روز اول را نوروز عامه و بقیه را نوروز خاصه می‌نامیدند.

در نوروز عامه گروه‌های اجتماعی از مردم، هدایایی برای شاه می‌آوردند.

پیوند زمانی نوروز با آغاز بهار، ریشه در آیین‌های باروری دارد. هنگامی که دانه‌ای را در خاک می‌کارید در حقیقت عملی چون خلقت را انجام می‌دهید و سرانجام هنگامی که دانه، گیاهی شده و باری می‌دهد، بسان آن است که به رستاخیز خود نزدیک شده است. ایرانیان قدیم که خود توانستند بستر اصلی تمدن کشاورزی را پدید آورند، با هوشمندی بسیار پیوندی اسطوره‌ای میان این واقعیات و هستی‌شناسی ذهن خود ایجاد کردند. عید نوروز حاصل همین پیوند بود. در حقیقت آنان دو نوع آیین و جشن پدید آوردند، اولین آن‌ها همین نوروز بود که در آغاز بهار پدید آمد و نمادی از خلقت مجدد جهان بود و دومین آن، آیین‌ها و جشن‌های مهرگان بودند که نمادی از رستاخیز تلقی می‌شدند و در آغازین دهه‌ی فصل پاییز به اجرا در می‌آمدند.

با این حال نوروز را باید در مرکز تمامی آیین‌ها و جشن‌های بسیاری دانست که تمدن آریایی باستان پدید آورده و آن‌ها را اجرا می‌کرد. تمامی این جشن‌ها دارای پیوندی آشکار با نوروزاند؛ نوروز را روز نو معنی کرده‌اند، در حقیقت آریاییان ایام باستان تنها دو فصل داشتند

نوروز را می توان از
قدیمی ترین اعیاد جهان
دانست. پیشینه این عید
به نخستین دوره انقلاب
کشاورزی در بین النهرین
(حدود ۵ هزار سال
قبل) باز می گردد. آداب
نوروزی بخشی مهم از
آیین های باروری بودند
که از عصر کشاورزی
پدید آمدند و به همین
دلیل نه تنها می توان
نوروز را عیدی ایرانی،
بلکه قدیمی ترین عید
جهان دانست، امروزه نیز
سازمان ملل، اول بهار
را آغاز سال نو جهانی
تعریف کرده است.

را پرداخت کنند. کهنه کینه های پدید آمده در سال قبل را به فراموشی
بسپارند و با بوسه ای یا در آغوش کشیدنی، تمامی آن ها را به اهریمن
بدخو سپارند و خود دارای اخلاق پاک اهورایی شوند.
نوروز برای ایرانیان، سرآغاز دوباره زندگی است. نمادش سفره ایست به
نام هفت سین با هفت محصول زندگی که با حرف سین آغاز می شود،
سکه که نماد اقتصاد زندگی است و باید حساب و کتابش را در سال
نو نگهداشت و دیون خود را به موقع پرداخت کرد، سیب که نشانی از
محبت و عشق است، سنجد که نمادی از حیات و گیاه و میوه و زندگی
است، نعمتی است که زمین به ما ارزانی می کند، سرکه اشارتی بر
داروهای شفابخش است، سمنو که حاصل کوشش انسان در استحصال
محصولات طبیعی است و تولید خوراک از سنبله های گندم، این حیات
بخش ترین مخلوق انقلاب کشاورزی، سیر که شفابخشی حیات گیاهی
را به ما ارزانی می کند و سماق نمادی از طعم خوش زندگی است.
ایرانیان را عادت آن بوده و هست که در سفره هفت سین کاسه ای آب
می نهند و درونش تخم مرغی می گذارند که اشارتی بر کیهان و خلق
آن است. به علاوه ظرفی از سبزه که قبلاً تدارک دیده شده است (دانه ها
را می خیسانند تا سبز شوند) نیز آذین بخش این سفره است و اشارتی
بر نعمت های بهاری سبز و دلکش است.

در حقیقت تخت جمشید یک معبد نوروزی بود که تنها در ایام نوروز
درهایش گشوده می شد، هدایا دریافت می گردید و به موازات آن ها
مشکلات مردم رفع و رجوع می شد. به همین دلیل بعد از اسلام، به
ویژه بعد از خلفای راشدین در دوره امویان خلفای اموی مراسم نوروز
را به طمع جمع آوری هدایا اجرا می کردند. در دوره عباسیان با توجه به
قربت و نزدیکی آن ها با ایرانیان مراسم نوروزی اجرا می شد و سرانجام
از دوره طاهریان که نخستین حکومت شیعی بودند، این مراسم به
صورت سنتی اجرایی در دربار پادشاهان بعد از اسلام درآمد. جالب
آن است که نخستین کسی که در بعد از اسلام به عنوان یک حاکم
منطقه ای به طمع جمع آوری هدایا مراسم نوروز را برپا کرد، حجاج ابن
یوسف ثقفی بود که خود حاکمی بسیار مستبد و بی رحم بود. میزان
هدایایی که تنها معاویه در مراسم نوروز دریافت می کرد، گاه به ۱۰
میلیون درهم طلا می رسید.

امروزه آداب نوروزی به صورتی تقریباً کامل و با تغییراتی توسط ایرانیان
اجرا می شود. سال نو ایرانیان هجری شمسی است و سرآغاز این سال
همان نوروز است و ایرانیان در این روز خانه های خود را کاملاً تمیز
کرده، کلیه وسایل خانه را شسته و برق می اندازند، آن ها لباس های
نویی را که تهیه کرده اند در مراسم آغاز سال نو می پوشند، به حساب
دخل و خرج سالی که گذشت خود می رسند و می کوشند تا دیون خود